

Hogyan tanulunk a sokszínűségről a város segítségével?

Tanulmány a városi teret kreatívan és közösségi módon használó gyakorlatról

DIVERCITY – Diving into diversity in the museum and the city

Tartalom

Bevezetés

Kulturális mediáció – a múzeumtól a városig

A helyi folyamat általános keretei

Sokszínűség két nézőpontból

Társadalmi kontextus

Célcsoportok és kerületek

Hogyan hívjuk fel a figyelmet a hátrányos helyzetű kerületekre a város, mint kiállítótér használatán keresztül?

Hogyan jutunk el a múzeumtól a városig? – két példa

Személyes kötődés kialakítása a Pompidou Központban és Párizs külvárosaiban

A láthatatlan feltérképezése – Példa egy genderre és sokszínűsége fókuszáló folyamatra Madridból

Intézményi terek kiterjesztése a közterületekre – a budapesti Néprajzi Múzeum és a Helsinki Szépművészeti Múzeum (Helsinki Art Museum) példái

Közterületek, köztéri művészet

Néprajz és a város

Megközelítés és módszertan

Társszerzőség a célcsoporttal – Résztvevői videó-módszerek Bécsben

Cenzúra – és ítéletmentes munka – a lisszaboni példa

Az otthonra emlékeztető helyek feltérképezése Budapesten – városi terek és emlékek közötti kapcsolatok keresése

Oktatás a 21. században – fiatalok bevonása a technológia segítségével Helsinkiben

Hogyan tegyük a városokat nők számára is élhetővé?

Szociokulturális mediáció mint a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításának eszköze

Bevezetés

A DiverCity projekt hat különböző ország hét elkötelezett partnerszervezetének munkája: olyan intézményeké, akik nagyon sokfélék – egyetemektől és múzeumoktól kezdve, ifjúsági és civil szervezeteken keresztül akadémikusokig, trénerkéig, terapeutáig és múzeumpedagógusokig. Az eltérő közegben végzett munkának köszönhetően a végeredmény széles skálán változik, ugyanakkor a cél azonos: a kulturális mediáció távlatainak és lehetőségeinek feltérképezése. Szerettük volna a múzeum ajtaját kitérni olyan csoportok előtt is, akik nem tekintenek magukra múzeumi közönségként, hogy így ezeket az intézményeket a magas kultúra őrzőjének szerepéből a felfedezésnek és önreflexiónak teret adó közeggé változtassuk. A cél a tapasztalatszerzés és tanulás a múzeumtól, illetve a múzeumon keresztül, a város személyes nézőpontból történő felfedezése, valamint kapcsolódási pontok, érzelmi kötődések kialakítása. Olyan történetek elmesélésére törekedtünk, amik túlmutatnak a helyen és az egyénen, és inkább a közösségről és annak környezetéről szólnak.

A projekt kulcs-módszertana azokkal a célcsoportokkal való szoros együttműködés, akiknek a végső terméket ajánlani szeretnénk, így biztosítva azt, hogy ahelyett, hogy a gyakorlatokat, módszereket és fogalmakat rákényszerítenénk a résztvevőkre, a végeredmény valódi együttműködésen és részvételen alapszik.

A résztvevői módszer alkalmazása feltételezi, hogy a kultúrára, mint közös produktumra, nem csupán mint fogyasztói termékre tekintünk, vagy egy olyan tehernek érezzük, amihez elvárjuk az alkalmazkodást. Ez a megközelítés új nézőpontokat kínál mind a résztvevőknek, mind az intézményeknek (és azok alkalmazottainak).

A cikkben célunk a módszer bemutatása a projekt pilot projektjeinek egy-egy példáján keresztül. Ahhoz, hogy sikeresen megragadjuk a folyamatok komplexitását és további munkákra ösztönözzünk, az alábbiakban különböző leírásokkal és példákkal szeretnénk szolgálni. Az olvasó találkozhat azokkal a módszerekkel és megközelítésekkel, amit partnereink használtak a helyi csoportokkal együttműködve, a város és a múzeum összekapcsolásának bemutatásával, egy speciális csoportra fókuszáló munkával, genderhez, illetve a nők helyzetéhez köthető kérdésekkel, de mindenekelőtt az átfogó keretmunka bemutatásával, melynek célja közös értelmezést adni a sokszínűség és a város hátrányos helyzetű kerületeinek témájához.

Emellett néhány hasznos ötletre is kitérünk hasonló témákkal foglalkozni kívánó szakemberek számára: célunk megosztani a tapasztalatainkat, melyekről úgy gondoljuk, hogy érdemes megfontolni őket hasonló programok esetében. Reméljük, a folyamatok különböző szemszögből való bemutatása felkelti olvasóink érdeklődését projektünk további eredményei iránt. A múzeumi munkafolyamatok részletei, gyakorlatok leírása, erősségek és gyengeségek a következő dokumentumban találhatóak: *Training materials on cultural ethnicity and migration itineraries*, *Training material on age diversity itineraries* és *Tréninganyagok a Gender útvonalakhoz*.

Amennyiben az olvasó szeretne utánanézni az általunk használt szakkifejezéseknek és a projektekre vonatkozó legfontosabb fogalmaknak, érdemes fellapoznia a *Hogyan dolgozzunk a sokszínűség témájával a múzeumban* című dokumentumot. Ha szeretne többet megtudni a keretmunka alapjairól, jól bevált gyakorlatokról, a témában íródott legfontosabb munkák és cikkek gyűjteményéről, a következő írást ajánljuk: *Jó gyakorlatok és Foundation Bricks*.

Valamennyi tanulmány elérhető honlapunkon, melynek címe a cikk végén található a partnerintézmények kapcsolati adataival együtt.

A következő sorok reményeink szerint további cselekvésre készítetik az olvasót, és megmutatják, hogy ezen az európai együttműködésen belül is mennyire sokféle nézőpont keveredett, amit mi rendkívül biztatónak értékelünk. Mindenkit arra bátorítunk, hogy válogasson kedvére a gyakorlatok közül és fejlessze tovább ezt a módszert. Kalandra fel! Jó utat kívánunk!

Kulturális mediáció – a múzeumtól a városig

A helyi folyamat általános keretei

Amikor elkezdtünk erről a projektről gondolkodni, feltűnt, hogy valamennyi európai város rendelkezik egy jól megalapozott és érdekes javaslattal a kiállításokhoz és múzeumokhoz kötődően. Ugyanakkor látszólag ezeket a tereket nem valamennyi ott élő látogatja – mintha ezek az intézmények a nagybetűs Kultúra bástyái lennének, és a társadalom jelentős része kiiktatta volna magát ezekből az intézményekből. Másrészt a múzeumok rendszeres látogatói gyakran a kultúra monopóliumaként tekintenek a kiállítóterekre – mintha ezeken az intézményeken kívüli világ nem lenne a “kultúra” része.

A fentiekre válaszul DiverCity névre keresztelt projektünk egy “odakint-idebent” jellegű élményt szeretne nyújtani. A projekt azt szeretné megmutatni, hogy a múzeum falain belül és kívül egyaránt meg tudjuk tapasztalni a sokszínűséget és kultúrát. Hiszünk abban, hogy valamennyi városlakó képes a kötődés érzését kialakítani a város, az azt képviselő intézmények és a saját szűkebb környezete iránt. Az alapötlet az volt, hogy leromboljuk azt a prekonceptiót, miszerint a múzeum kizárólag a művészek, a gazdagok, műértők, esetleg turisták számára fenntartott hely, és ehelyett tegyük azt mindenki számára elérhetővé, amit mindenki saját maga felfedezhet és így egyedülálló élményt szerezhet. Így azok számára is megteremthetjük a kulturális találkozásokat a múzeumban, akik potenciálisan kimaradnak a látogatói körből (hátrányos helyzetű fiatalok, idősebbek, migránsok stb.). Emellett tanulási élményt is nyújtunk: múzeumi tapasztalaton keresztül lehetőség nyílik felfedezni a sokszínűséget a kor, gender és kultúra tekintetében.

Az első lépés a célcsoporttal való közös munkában az volt, hogy meghívtuk őket, fedezzék fel a múzeumot úgy, ahogy ők szeretnék. Egy minimum 24 órászámból álló workshopot

szerveztünk, melynek keretében megtapasztalhatták, érezhették, megélhették a múzeumot. Szerettük volna megismerni a múzeum alkalmazottaival együtt, hogy hogyan jelenik meg a sokszínűség a múzeumon belül, a jól bevált gyakorlatokat megosztani egymással és közösen létrehozni a folyamatokat.

A csoport céljait a múzeumi látogatásuk alatt állítottuk fel: megismertetni a résztvevőkkel a művészeti nevelést, valamint egyéb kreatív és bevonódó tevékenységet; hozzáférést biztosítani a többségi társadalom kulturális intézményeihez; jártasság szerzése az adott kultúra szokásaiban; szókinccs és társas készségek fejlesztése. A projekt következő állomásában emellett cél volt a konkrét múzeumpedagógiai eszközök elsajátítása és használata: saját útiterv készítése – a résztvevők által vezetett, saját képzeletükre, kreativitásukra és ismeretükre támaszkodó városi sétaútvonalak tervezése.

Hasznos tipp: A fenti célok elérése érdekében érdemes együttműködést keresni egy helyi múzeummal. A múzeumi szakemberekkel és művészeti mediátorokkal való együttműködés elősegíti a fogékonyságot a téma és a feltett kérdések iránt. Ha múzeumban dolgozik, próbáljon egy olyan szervezetet keresni, aki azzal a célcsoporttal foglalkozik, akit az intézményében fogadni szeretne. Ezáltal mindkét félnek több rálátása lesz a már létező, jól bevált gyakorlatokra, inspirációt nyerhetnek és könnyebben igazítják ezeket a módszereket a helyi kontextushoz. Végül megoszthatják egymással azokat a technikákat, amelyekkel újabb közönséget érhetnek el, így egyrészt az intézmények is befogadóbbá válnak, másrészt újabb csoport lehet aktív részese az intézménynek.

Sokszínűség két nézőpontból

Ennek a fejezetnek az elején szeretnénk a sokszínűséget (diverzitást) több szempontból megragadni. Egyik lehetséges definíció a következő: "A biológia területéről merítve, ahol a fogalom az egy ökoszisztémában megtalálható életformák változatosságának szintjére utal, a társadalomra alkalmazott diverzitás fogalma az etnikai, vallási, kor, nemi, funkcionális vonatkozások sokaságára utal – vagyis tágabb értelemben kulturális vonatkozása van. A diverzitást gyakran normatív értelemben használjuk, amiben a tolerancia iránti igény és a sokféleség népszerűsítése is benne rejlik. Mind biológiai, mind társadalmi kontextusban a diverzitást szükségesnek tekinthetjük az adott rendszer szempontjából. Valamennyien különböző csoportokhoz tartozunk, melyeket az etnikum, nem, szexuális orientáció, szocio-ökonómiai status, kor, fizikai képességek, vallási hiedelmek, politikai nézetek és egyéb ideológiák határoznak meg, de egyik csoport sem határoz meg minket. Mi valamennyien egyéniségek és különlegességek vagyunk". (Szántó Diána, Artemiszó Alapítvány)

Az egyedülállóságot és sokféleséget hangsúlyozó definícióval összhangban mi is szerettük volna ezt a valóságot tükrözni a városi és múzeumi terekben egy olyan lencsén keresztül, ami felhívja a figyelmet a kulturális sokszínűségre, elősegíti a sokszínű környezet észlelését, és értékeli a kulturális sokszínűségben rejlő lehetőségeket.

Korábban említettük, hogy szükségesnek láttuk lerombolni azt az elképzelést, miszerint a múzeum “tiltott terület” a népesség egy részének. Ezen azonban mindkét félnek dolgoznia kell: a látogatóknak és az intézménynek egyaránt. A közösség valamennyi tagja képes gazdagítani a múzeumot egyéniségével és képes kapcsolatot kialakítani a múzeummal. A cél az volt, hogy bevonjuk azokat a csoportokat, akik általában nem tartoznak a múzeumokhoz, illetve egyéb kulturális fórumokat látogatók körébe, de nem feltétlenül anyagi vagy földrajzi okok miatt, hanem amiatt a felfogás miatt, hogy a “művészet” és “kultúra” nem nekik való.

Az egyik feltevésünk az volt, miszerint az a diverzitás, amit az egyes látogatók képviselnek, nem jelenik meg a múzeumban, mintha ezekben az intézményekben néhányan nem találnának olyan dolgokat, amik szólnak hozzájuk. Ez el is vezet a sokszínűséggel kapcsolatos második felvetésünkhöz: a kulturális sokszínűség kérdésének kiemelése tematikus pedagógiai programokon keresztül (pl. gender útvonalak spanyol múzeumokban).

Hogy rávilágítsunk a második felvetésünkre, valamennyi partnerünk különböző módszerekkel mutatott rá, hogyan jelenik meg a sokszínűség a múzeumban.

A francia csapat a magyar és osztrák csapattal karöltve az etnikai, migrációs és multikulturális sokszínűség témáján dolgozott, míg a spanyol és portugál csapat gender szemszögből ragadta meg a sokszínűség kérdését. Végül, de nem utolsó sorban a finnországi és magyarországi múzeumok a generációs sokszínűség témáját ölelték fel.

Társadalmi kontextus

Célcsoportok és kerületek

Projektünk célcsoportja olyan fiatalok köre volt, akik jelenleg nem vesznek részt az oktatási rendszerben (nem dolgozó, tanuló vagy képzésben részt vevő fiatalok). A csoportot a bennük rejlő jelentős, sokszor azonban rejtett potenciál különösen alkalmassá teszi a projektben való részvételre.

A fiatalok munkanélkülisége jelentős probléma napjainkban és a hátrányos helyzetű területekről érkezőket még inkább érinti. A kérdéssel jelenleg is foglalkozó programokon túl mi szerettünk volna egy másik perspektívát nyújtani nekik és új távlatokat megnyitni előttük. Valamennyien, akikkel együtt dolgoztunk, hatalmas energiáról és kreativitásról tettek tanúbizonyságot. Rendkívül fontosnak tartjuk ezt a potenciált ápolni és egy módszert is kínálni hozzá. A projekt elején folyamatos meglepetésként ért minket, milyen sokféleképpen lehet az ötleteket formálni és a lenyűgöző eredmények bebizonyították, hogy nagyon sok minden történhet nagyon rövid idő alatt, amennyiben a résztvevőknek lehetőségük nyílik saját ötleteik megosztására.

Valamennyi partnerszervezet egy 12-15 fő fiatal felnőttből álló csoporttal dolgozott rendszeresen. A workshopokat vagy heti rendszerességgel tartottuk egy bizonyos időn keresztül, vagy intenzív workshop-heteket tartottunk napi foglalkozásokkal, attól függően, hogy milyen igényekkel és feltételekkel szembesültünk az egyes városokban és partnerszervezeteknél. Fontos megjegyezni, hogy különösen ennél a célcsoportnál a rendszeresség és következetesség kiemelten fontos. A legtöbb felmerült probléma a kitartás hiányából, és a fiatal felnőttek struktúra iránti igényéből fakadt. Különösen azok számára nehéz egy napi rutinhoz való alkalmazkodás, akik régóta munkanélküliek. Még olyan apró dolgok, mint a pontos érkezés, szünetek tartása, koncentráció is kihívást jelenthetnek. A munka kiemelten fontos részének tekintjük, hogy amellet, hogy létrehozzuk a kereteket, teret is biztosítottunk az ötleteknek és kreativitásnak. Szükséges egyensúlyt teremteni a csoportegység, a csoport vezetése, valamint egy nyitott struktúra között, ami figyelembe veszi a csoport igényeit is.

Azáltal, hogy egyrészt - főként belvárosi - kulturális és művészeti intézményekkel működünk együtt, másrészt külső kerületekre és hátrányos helyzetű környékekre is koncentrálunk, hidat próbálunk képezni a város két olyan területe között, ami általában nem találkozik. Bécsben például azok a fiatalok, akikkel együtt dolgozunk, a MUMOK múzeumban tartott workshop előtt még soha nem jártak az első kerületben (városközpontban), pedig csupán 15 perc az út metróval. Ez is jól példázza, hogy az úgynevezett "külváros" nem feltétlenül esik messze a városközponttól. Ahelyett, hogy földrajzi értelemben használnánk a külváros kifejezést, inkább a városnak azokat a részeit értjük alatta, ahova 1, olyanok általában nem járnak oda, aki nem ott dolgoznak vagy élnek; 2, van egy bizonyos rossz híre a városi lakosság körében és 3, kulturális értelemben nem sok lehetőséget kínál. A párizsi banlieus-k a legismertebb példák ilyen kerületekre, más városokban ugyanakkor a városközpontban is lehetnek ezek a területek, mint Budapest esetében. Ezért beszélünk inkább hátrányos helyzetű környékekről külváros helyett.

Hogyan hívjuk fel a figyelmet a hátrányos helyzetű kerületekre a város, mint kiállítótér használatán keresztül?

A projekt keretében hátrányos helyzetű kerületekben élő csoportokat céloztunk meg, hogy összekössük őket városuk nagy múzeumaival. Ezen a kapcsolaton keresztül lehetőségünk nyílt kommunikációhoz, együttműködéshez és kreativitáshoz kapcsolódó új készségek fejlesztésére. Hogy megteremtjük a kötődés érzését vagy legalábbis elkezdjük felépteni azt, kapcsolatot szerettünk volna teremteni a résztvevő, saját lakóhelye és a múzeum között.

Hasznos tipp: A célcsoporttal való sikeres munkához érdemes felvenni a kapcsolatot ifjúsági szervezetekkel, karrierirodákkal, bevándorlókkal foglalkozó civil szervezetekkel, egyesületekkel, illetve társadalmi egyenlőséggel foglalkozó projektekkel, kariertanácsadókkal, idősek otthonával.

Tematikus városi sétáink és a “Hogyan tanuljunk a sokszínűségről a város segítségével?” tanulmányunk a városra, mint a kreativitás és közösségi tanulás helyszínére koncentrált. Ez különösen azoknak a fiataloknak releváns, akik olyan periférikus kerületekben élnek, ami sokszor inkább tűnik kényszernek, mint biztonságos helynek az ott élők szemében, ugyanakkor nincs elegendő erőforrásuk azok elhagyására. Hasonlóan ahhoz, ahogy azt a múzeumban tettük, itt volt az ideje, hogy leromboljuk az az elképzelést, miszerint ezeken az intézményeken kívül nem jelenik meg a minőségi kultúra. Ezért újabb javaslatunk az volt, hogy tekintsünk a városra, mint szabadtéri múzeumra. Maguk az emberek váltak műalkotássá, a szobrok épületekké, a festmények parkokká, fákká és egyéb gyakori városi tájajelkévé. Ezt a koncepciót szem előtt tartva kellett átformálnunk a résztvevők szemléletét, hasonosítanunk azokat a művészeti mediációs technikákat, amiket a múzeumban tanultunk, annak érdekében, hogy új szemüvegen keresztül láthassuk a minket körülvevő környezetet. Akárcsak a múzeumban, elindultunk, hogy egyedülálló módon érzékeljük és tapasztaljuk meg a várost, és felfedezzünk olyan helyeket, melyek köré történetet szöhetünk. Ahogy azt korábban említettük, a projekthez kapcsolódó egyéb dokumentumok különböző módszerekre építő hasznos gyakorlatokat tartalmaznak, melyeket érdemes alkalmazni a csoportokkal a városi séták során (történet mesélés, video, kézművesség, forum színház).

A játék és a város különböző módszerekkel történő felfedezése segített a résztvevőknek abban, hogy máshogy tekintsenek a helyekre. Ahogy a múzeumban, a figyelmüket itt is eltérő helyek, alakzatok, színek és dolgok keltették fel. A következő lépésben tovább kellett folytatunk a köztük és a város között elindult párbeszédet olyan történetekkel, melyek képesek összekapcsolni ezeket a helyeket, alakzatokat és rendszereket.

Hasznos tipp: A kiválasztott csoporttal dolgozó trénerok, oktatók és szociális munkások továbbfejleszhetik ezt a gyakorlatot mégpedig úgy, hogy bátorítják a résztvevőket vállalkozás beindítására. Az általuk megálmodott virtuális városi sétáról weblapot készíthetnek, forgatókönyvet vagy történetet is írhatnak a videóhoz. Mások számára is elérhetővé tehetik az útvonaltervet és az akár egy hivatalos városnéző túra részévé is válhat.

Az, hogy a kiválasztott csoporttal saját lakóhelyükön dolgozunk azt a célt is szolgálja, hogy segítsük a helyi közösséghez való kötődést, azt, hogy ne kívülről álljanak, hanem a közösség aktív tagjának érezzék magukat. Ez a tevékenység, azáltal, hogy új találkozási pontokat biztosít a várossal annak megértéséhez és elmeséléséhez, segíti őket az alkalmazkodásban és integrációban. A közösség új tapasztalattal gazdagodott tagjai jelentős hozzáadott értéket képviselnek a helyi társadalomban, ugyanis sokszínűséget és innovációt képviselnek.

Hogyan jutunk el a Múzeumtól a Városig? – két példa

Személyes kötődés kialakítása a Pompidou központban és Párizs külvárosaiban

A francia csapat a Pompidou Központ múzeumában dolgozott a Pompidou alkalmazottaival karöltve: egy rövid, az útvonalunkhoz kapcsolódó témákat érintő bejárást szerveztek a múzeumban. Kiválasztottak például négy olyan műalkotást, ami a következő kritériumoknak felelt meg:

- “Másság”: amikor egy új környezetbe érkezünk, gyakran érezzük magunkat elveszettnek és tájékozódásképtelennek, hiányoznak azok az eszközeink, amelyekkel meg tudunk küzdeni a minket körülvevő világgal
- Mobilitáshoz köthető “érzelmek”: (stressz, szorongás az újtól és az új felfedezések lehetőségétől)
- “Tanulás” az új környezetből: egy új nyelv, új viselkedési formák elsajátítása során ismét diákok leszünk
- “Identitásváltozás”: hogyan látjuk önmagunkat, mások hogyan látnak minket.

A válasz a kérdésünkre tehát, miszerint képesek vagyunk-e érzékelni a sokszínűséget: igen! Álljon itt egy példa arra vonatkozóan, hogyan tudunk a sokszínűséggel dolgozni a műalkotásokban:

A Pompidou Központ csapata négy művet tekintett meg, melyek mindegyike a migrációhoz és multikulturalitáshoz köthető érzéseket képviselték, és mindeközben alkalmuk nyílt reflektálni a művészre és alkotására.

Mű: Ez az első alkalom drága, hogy emberi alakod van (pók) – 2012

“A fiatal balkáni művész, Petrit Halilaj, a koszovói háború sújtotta szülőföldjéhez kötődő személyes és kollektív történetek alapján alkot. Jelen munkájában az jelenik meg, hogyan került a család Runik faluban található szülői házból egy albániai menekülttáborba. Édesanyja, mivel csupán a legszükségesebb holmikat vihette magával, elásta az ékszereit a kertben. Ez a szobor az ékszerek néhány darabjának túlméretezett mása, részben fedve a háborúban porig rombolt ház romjaiból származó homokkal”.

Amikor a csoport megnézte a művet, megbeszélték, ki mit érez, és próbálták kitalálni, mit is jelképez. A művészeti mediátorok ezt követően megosztották a művész történetét, és arról beszélgettünk, hogy hogyan tudnánk saját életünket kreatívan elmesélni. Azonban nem ez volt az egyetlen módja, ahogy ezt a művet feldolgoztuk: elhatároztuk, hogy saját testünket is bevonjuk és táncolunk, hagyva, hogy a mozdulataink megjelenítsék a történetet (az erről a pillanatról készült video megtalálható a honlapunkon).

A fent említett célokat követve és a múzeumban tanultakat hasznosítva, újra meglátogattuk azokat kerületeket, ahol a résztvevők laknak, hogy újraéljünk néhány múzeumi élményt. A művészet oktatása és a kulturális intézményekhez való hozzáférés lehetőséget adnak a résztvevők számára, hogy kapcsolatot alakítsanak ki a múzeummal. Megfigyeltük, hogy valamennyi csapattag eltérő dolgokra lett figyelmes a múzeumban, eltérő dolgok tetszettek vagy éppen nem tetszettek nekik: néhányan a színes festményeket szerették, míg másokat a

szürke szobrok vagy dekoratív minták nyugoztak le. Az első szakasz legérdekesebb megfigyelése az volt, hogy valamennyi résztvevő azonosította magát egy művel. A múzeumi foglalkozás végére elkezdték használni az “én múzeumom”, “én festményem”, “én szobámban” stb. kifejezéseket. Ez a fajta azonosítás szükségszerű ahhoz, hogy elkezdődjön egy párbeszéd a résztvevők és a múzeum között, és ebből a párbeszédből aztán fel tudunk építeni egy történetet (ez lehet akár személyes, kitalált, lehet közös produkció, egy mese vagy bármi más történet). Ez volt az a mag, amit elültettünk és a múzeumon segítségével gondját viseltük. A városban is meg szeretnénk volna találni azokat az érzelmeket, amiket a múzeumban éltünk át.

A múzeumi élményt követően a francia csapat visszatért a párizsi külvárosokba (ahonnan a csoporttagok eredetileg is jöttek), hogy folytatassák a sokszínűség utáni kutatást a városban. Együtt újra felfedeztek egy parkot, ahol nyomtatott személyes történetekkel készültek, amiket a közönség érzékszerveik segítségével átélhetett (bekötött szemmel hallgatták és érezték át a történetet, bekötött szemmel sétáltak a parkban és a fényel játszva új érzéseket fedeztek fel, egy varázsbödön illata visszarepítette őket az időben, ahonnan az illathoz kapcsolódó emlékekkel tértek vissza).

A projekt során rengeteg rejtett tehetség került napvilágra. Minden egyes résztvevő megtalálta a azt hangot és kifejezési formát, mellyel kommunikálni tudott a várossal. Saját preferenciájuk szerinti szerepeket töltöttek be: részt vehettek az előadásban vagy éppen annak előkészítésében, vagy akár az útvonal bemutatásában.

Hasznos tipp: Ahogy korábban említettük, a projekt lényege a résztvevők bevonása: a kötődés érzése, amit a múzeummal és a városi terekkel kialakítottak, segít a project iránti elköteleződésben és abban, hogy saját magukénak érezzék azt.

A láthatatlan feltérképezése - Példa egy genderre és sokszínűsége fókuszáló folyamatra Madridból

Míg néhány partnerszervezet a sokszínűség kulturális oldalát igyekezett megfogni a munkáiban, addig mások a nemek közötti sokszínűséget igyekeztek kiemelni különböző módszerekkel.

Demokratikus és egyenlőségi szempontokat tekintve a gender megközelítésnek nem opciónak, hanem kötelezőnek kellene lennie és minden, magát befogadónak valló kulturális irányelvnek figyelembe kellene vennie. A nők valamennyi civilizáció kulturális fejlődéséhez hozzájárultak a kreatív gondolkodás, műalkotások, kooperatív technikák útján és sikereiket nem csupán amiatt kell tanulmányozni az új generációnak, hogy a férfikkal egyenlő kulturális státusra emelkedjenek, hanem azért is, hogy a férfiak és nők egyenlő mértékben szolgáljanak szerepmodellként. Egy csoportot úgy tudunk cselekvőképesé, hatni tudóvá tenni, ha elismerjük őket, ha képesek felépülni a múltjukból, ha képesek saját maguk

termékeket előállítani (ahogy azt az antikoloniális és posztkoloniális elméletek tartják). Ahhoz, hogy cselekvőképessé tegyünk egy társadalmilag kirekesztett csoportot, elengedhetetlen, hogy felfedjük saját történelmüket, felfedezzék kultúrájuk szunnyadó elemeit a múzeumokban és kulturális központokban.

A Madridi Complutense Egyetem a nők korábbi helyzetére világított rá gender útvonalak kijelölésével múzeumokban. A múzeumi tárlatvezetőkkel és oktatókkal együttműködésben útvonalakat terveztünk többek között a Régészeti Múzeumban, a Prado Museumban és a Reina Sofia Kortárs Művészeti Múzeumban. Ezek segítségével tanulmányozható a nők jelenléte a politikai döntéshozásban, aktív szerepük a gazdaságban, oktatásban, munka világában, nyilvánosságban és kultúrában. A régi képek gyakran tanúskodnak a nők jelenlétéről ezeken a területeken és jól használhatóak gondolatébresztő eszközként valamennyi csoport számára. A Thyssen Bornemisza Múzeumban a Complutense Egyetem a gender nézőponttal dolgozott, ami lehetővé tette a fiatalok számára, hogy férfi és női szemszögből egyaránt gondolkozzanak a képekről: megkérdezték őket, mit éreztek pontosan “férfinak” vagy “nőnek” az adott képen és miért, bátorították őket, hogy számoljanak be az előítéleteikről, elvárt szerepekről, kettősségekről, és beszéljék meg azokat közösen egy barátságos és biztonságos közegben. Azok a képek, amelyekeken például a nőket és férfiakat bizonyos pózokban ábrázolják, jó eszközök lehetnek a társadalom által elvárt viselkedési minták megvitatására akkor és most, és érdemes rákérdezni, hogy vajon ezek a szerepek megjelennek-e a mai reklámokban.

Valamennyi fenti gondolat arra szolgál, hogy rámutasson a társadalom folytonos változására, és arra, hogy ezt a változást a társadalom szereplőinek kell előidézni a múlt újraalkotásával és új, tiszteleten, megosztáson és párbeszédre alapuló jelen létrehozásával.

Néhány ötlet, amit az Madridi Complutense Egyetem csapata fontosnak tartott a munka folyamán:

- A gender egy mesterséges konstrukció, amit minden csoportnak és generációnak újra kell gondolni. Ez nem egy erős és stabil elem, ez egy társadalmi konszenzus terméke, amit minden generációnak újra kell strukturálni. Így tehát minden generációnak hatalmában áll a gondoskodásban és termelésben betöltött szerepét újraalkotni.
- A gender, mint minden hasonló konstrukció, például származás vagy osztály, teret ad az előítéletnek. Ez gyakran egy védekező mechanizmus arra, hogy ne vegyük a fáradságot a másik megismerésére, hanem inkább valódi információ nélkül ítélkezzünk.
- A fiatal férfiaknak joguk van újragondolni a gondoskodásban és termelésben betöltött szerepüket és fejleszthetik az identitásukat a törődés, gondoskodás, érzelmesség skáláján, valamint a fiatal nők is választhatnak proaktívabb és függetlenebb személyiséget. A férfiak és nők ugyanannak a társadalomnak a tagjai és felelősséggel tartoznak egymás iránt.

- Ahogy a fiatalok egyre inkább közelítenek egy olyan életkorhoz, ahol az identitásuk formálódik, meg kell küzdeniük a nemi szerepekkel és előítéletekkel. Hogy segítsük őket abban, hogy merjenek különbözni és a nemi sztereotípiákon felülemelkedni, támogathatjuk őket új, szabadabb és bátrabb nézőpontok megismerésében.

Hasznos tipp: Ma már számos múzeum kínál nőkre vonatkozó útvonalakat. Az útvonalakhoz kapcsolódóan nagyon hasznos lehet, ha a nemi szerepek lerombolásához, prekoncepciókhoz és sztereotípiákhoz kötődő gyakorlatokat tervezünk. Vonatkozzon akár a nők irodalmi vagy művészeti szerepére az útvonal, mindkét téma egyaránt érdekes észrevételekhez vezethet a következő kérdésekben: hogyan köszönhető a nemi szerepeknek, hogy számos társadalmi vívmány rivaldafénybe került vagy éppen rejtve maradt, illetve hogyan segítették a nőket a rájuk rótt szerepek, vagy éppen hogyan nehezítették még saját kreativitásuk és potenciáljuk kibontakozását.

A következő lépésben, ahhoz, hogy a városban is létrehozzák az útvonalakat, a facilitátorok újraértelmezzék a célcsoportot és egy sokkal merészebb feladatba vágta bele: mivel a városok ritkán örökölték meg a nők hozzájárulását (nincsenek emlékműveik, utcanevek, helyek), miért ne lehetne megpróbálni nők egy adott csoportjának érzelmeit és történetét megjeleníteni?

Így született a *Madrid, a nők városa* elnevezésű program. UCM számos szervezettel felvette a kapcsolatot (mentális problémákkal küzdő nőkkel foglalkozó szervezetekkel, migránsokkal, diákokkal vagy prostituáltakkal foglalkozó csoportoktól kezdve hajléktalanokkal és művészekkel foglalkozókig). Néhányukkal együttműködtek a teljes folyamat során, néhányukkal csak a program bizonyos részeiben. Egy varietészínházzal is felvették a kapcsolatot – az ő feladatuk a város által kiváltott különböző érzelmek megjelenítése volt.

A következő néhány szempontra szeretne volna az UMC felhívni a figyelmet:

- A terek nem semlegesek – itt emberek élnek. Attól függően, hogy mennyire jelentősek, hatással lehetnek az identitásra.
- A gender egy fontos szempont a városban. A legtöbb közterületet férfi szempontból tervezték hagyományosan férfi tevékenységekre. A klasszikusan nőinek tartott tevékenységek, mint gyermekgondozás vagy szoptatás, nem kaptak helyet a város tervezésekor.
- A nők gyakran nem érzik magukat biztonságban a városban, gyakran nem érzik magukénak a várost, amelyben élnek. Ezt mindeképpen újra kell gondolnia a várostervezőknek és politikusoknak.
- Az összes ilyen és hasonló érzelmeknek láthatóvá kell válnia ahhoz, hogy foglalkozzanak vele.
- Lehetséges olyan érzelmi útvonalakat tervezni, amelyek képessé teszik a nőket arra, hogy beszéljenek a városról.

- A nők vívmányait és történelmi jelenlétüket el kell ismerni és ennek meg kell jelennie a városban.

A program végén a spanyol csapat kétfajta útvonalat tervezett. Az elsőben egy videót csináltak, melyben nőkkel kapcsolatos múltbeli tényeket jelenítettek meg. A cél az volt, hogy meghatározzák a nők történelmi jelenlétét az utcákhoz, terekhez, épületekhez kapcsolódóan, de nem csupán, mint egyéneket, hanem mint állampolgári jogokért harcoló mozgalmat is. Két videó is készült, ahol a szélesebb közönség is találhat információt arról, a város mely részeihez köthetők a nőjogi mozgalmak vagy női művészek.

A második típusú útvonal tervezése azzal indult, hogy a korábban említett szervezetek női tagjai meghívást kaptak, hogy határozzák meg egy élettörténethez köthető érzelmek helyét a városban. A trénerek bemutattak néhány, a Thyssen Bornemisza Múzeumból származó képet a városról, ezáltal egy beszélgetést kezdeményezve arról, a résztvevők a város melyik részével azonosítják magukat:

<https://es.pinterest.com/educathyssen/ciudades-de-museo/>

A szubjektív városi útvonalak tervezésekor facilitátorok és a résztvevők a következő érzelmekkel dolgoztak: harag, félelem, szomorúság, meglepettség, undor, boldogság, öröm, humor, szerelem, barátság, egyensúly. Valamennyi elbeszélés egy közös Madrid térképen kapott helyett (volt köztük kézzel készített, rajzolt és elektronikus is).

Hasznos tipp: A gyakorlatokhoz felhasználhatóak fotók, a résztvevők által készített képek, írásos elbeszélések, gondolatfelhők, stb.

Intézményi terek kiterjesztése a közterületekre - a budapesti Néprajzi Múzeum és a Helsinki Szépművészeti Múzeum (Helsinki Art Museum) példái

Közterületek, köztéri művészet

A közterület szerves része a köztéri művészetnek. Mikor egy új köztéri művészeti projekt kezdetét veszi, a környezetnek, ahol az alkotás helyet kap, rendkívül fontos szerepe van. A probléma viszont ott kezdődik, hogy, habár a művész és a múzeum számára a közterület kiemelten fontos része a köztéri művészetnek, az ott élők szerepét sosem vették igazán komolyan eddig. Végeredményben az ott lakók azok, akik jelentősen több időt töltenek az alkotással, mint akár a művész vagy a múzeumi dolgozók. A HAM (Helsinki Art Museum) csapatát épp ezért rendkívüli módon érdekelte, mit jelent a művészet az embereknek. Milyen szerepet tölt be a köztéri művészet azoknak az életében, akik közvetlen környezetében élnek.

A HAM évek óta tart köztéri művészetet bemutató túrákat iskolai csoportoknak, lehetőséget teremtve, hogy a köztéri művészetten keresztül jobban megismerjék a történelmet. Nemrég a

múzeum egy olyan honlappal is jelentkezett, melynek segítségével mindenki saját maga járhatja végig ezeket a túrákat. Ezek a projektek a múzeum ismereteit osztották meg a köztéri művekről, a csapat azonban azokra a történetekre is kíváncsi volt, ami előttük még rejtve maradt. A HAM jobban rá akart a köztéri művészet mindennapokat érintő oldalára világítani és mindezt a DiverCity projekt keretében tette. A köztéri művészet emlékei nevű projekt keretében a múzeum városzerte számos interjút folytatott, ami lehetővé tette, hogy az emberek megosszák a köztéri művészethez kapcsolódó történeteiket Helsinkben.

Manapság, ahogy a széleskörű műveltség a mindennapi élet egyre fontosabb részévé válik, a múzeumoknak szintén különbözőféle narrációkról kell gondoskodniuk. A művek hagyományos művészettörténeti bemutatása csak egy eszköz a sok közül a művészet iránti érdeklődés felkeltésére.

A HAM köztéri művészet emlékei elnevezésű projektjében a lakók maguk határozhatták meg az általuk használt hangot és eszközöket. A középpontba olyan emberek történetei kerültek, akik nélkülöztek a művészettörténeti műveltséget. Az irányítás átengedése és az iroda elhagyása nem volt mindig könnyű a művészettörténészeknek. Az első kísérlet arra, hogy a köztéri művészetet az ott élők életének részévé tegyék az volt, hogy felkeltették az érdeklődésüket lakóhelyük művészeti alkotásai iránt.

Sok tekintetben a múzeumok és egyéb intézmények ezzel már átlépték saját határaikat és a szokott tereken túl is kiterjesztették tevékenységüket. Az internet és közösségi média a mindennapos munka része a múzeumban. Felruházni a múzeumokat a nyilvánosság számára is használható webplatformokkal csak egy további lépés a közönség sikeres megnyerésére. Az intézmények egyedül nem dönthetik el, hogyan lássa a közönség a köztéri művészetet. Az egyetlen opciójuk és feladatuk az, hogy az emberek mindennapi emlékei megkapják az őket megillető figyelmet.

Néprajz és a város

A néprajz kíváncsi az emberek mindennapjainak sokszínű kultúrájára. A néprajzi muzeológia megpróbálja ennek a tudománynak a felfedezéseit tárgyakon és kiállításokon keresztül bemutatni – vagyis hétköznapi emberek hétköznapi történeteit tárja elénk. A DiverCity projekt keretében a Néprajzi múzeum egy teljesen új megközelítéssel próbálkozott, melynek keretében kiterjesztették a néprajzi muzeológiát a városi térre és a szakértői perspektíva helyett a látogató perspektívájára helyezték a hangsúlyt. A cél az volt, hogy egy generációk közötti workshop keretében konkrét városi épületeket, konkrét múzeumi kiállítási tárgyakat a résztvevők konkrét személyes történeteivel kapcsolják össze.

A múzeumi szakértők fiatal felnőttekkel dolgoztak együtt, hogy megtalálják a kapcsolatot a város, a múzeum és önmaguk között. A tréner megpróbált kapcsolódási pontot találni a múzeumi gyűjtemény és a fiatalok érdeklődési területei között, a fiatalok pedig kapcsolatot

kerestek önmaguk és a város között. Ily módon azonosítani tudtunk olyan helyszíneket a városban, amelyek összekapcsolták a hely történetét a résztvevő történetével, valamint a múzeumi gyűjtemény egy bizonyos darabjával.

A résztvevők olyan témákkal találkoztak, melyek megtalálhatóak a gyűjteményben és a múzeum néprajzi jellegű kiállításában, valamint mindennapi életünk dimenzióiban is, úgy, mint hatalmi viszonyok, gyógyítás, a biztonság, vagy a vendéglátás szabályai. Hogy még jobban elültsük a fogalmakat, két foglalkozás között házi feladatot is kaptak a résztvevők: meg kellett figyelniük, hogyan vannak jelen ezek a fogalmak az ő mindennapjaikban. Ezáltal a néprajz és annak tartalma alászáll a tudományos magasságokból és hétköznapi élménnyé válik, mindemellett pedig a fiatalok megtapasztalhatták a megfigyelés és felfedezés izgalmát egy kutató szemszögéből.

Hasznos tipp: A városi tér történelemlékvényként is használható (különösen Budapesten, ahol hipermodern épületek mellett golyó ütötte régi házak sorakoznak, a 60 évvel ezelőtti forradalom tanúiként), ahol a különböző korok és stílusok élénken és szervesen léteznek együtt, így alkalom nyílik megvitatni a jelképeket, funkciókat, jelentéseket, múltat és jelent.

Egy másik fontos fogalom a (néprajzi) gyűjtemény, amin egy területről származó tárgyak, helyek vagy témák szakérőii szempontok alapján válogatott összességét értjük. A belső tudós és a néprajz, valamint a való világ közötti kapcsolat megerősítése olyan személyes gyűjtemények megbeszélésével és vizsgálatával történik, ami valamennyiünknek van vagy volt, mint például érmegyűjtemény, matricák vagy csokipapírok. A folyamat végére a résztvevők azt a következtetést vonhatták le, hogy a néprajz jelen van mindenhol, ahol járunk, az életünkben, a múzeumban, ezáltal a Néprajzi Múzeum része lehet a hétköznapi életnek, a hétköznapi tereinek és hétköznapi emberek életének.

Hasznos tipp: Számos múzeumnak és galériának van már programja új látogatók bevonására. Javasoljuk a civil szervezeteknek és egyesületeknek, hogy a projekt egész folyamata alatt működjenek együtt ezekkel az intézményekkel, így szakértelmük a múzeum falain kívül is érvényesül. Az általuk adott input nagyon hasznos lehet, amikor a résztvevők megtervezik az útvonalakat a városban.

Megközelítés és módszertan

Társszerzőség a célcsoporttal – Résztvevői videó-módszerek Bécsben

A projekt elején feltettük magunknak a kérdést, hogy egy olyan program, mint a mienk, hogyan érhet el sikeres hosszú távú hatást, ami a program végeztével is fennmarad. Véleményünk szerint elengedhetetlen, hogy bevonjuk a résztvevőket a projekt valamennyi lépcsőjébe. Ez azt jelenti, hogy nem alkotunk elméleteket, amiket majd később alkalmazunk a terepen, hanem mindent közösen fejlesztünk a terepen, résztvevőkkel együtt. Ehhez szükséges hagyni valamennyi üres teret, amit majd lépésről lépésre megtöltünk.

Természetesen valamilyen szintű előzetes tervezés és megbeszélés szükséges, hogy sikeresen el tudjuk indítani a projektet, így egyetlen projekt sem lehet száz százaléig csupán résztvevői. Ugyanakkor, amint tudatosítjuk ezt a tényt, el tudjuk kezdeni minimalizálni az általunk meghozott döntéseket és elkezdődhet a célcsoport bevonása a projekt teljes folyamatába.

Hasznos tipp: A célcsoport bevonása nem feltétlenül jelenti, hogy mindent egy csoporttal kell kialakítani. Azt is jelentheti, hogy megismerkedünk az adott területtel, mielőtt lehetséges témákról kezdünk el beszélni, vagy egy-két workshopot is szervezhetünk, hogy megnézzük, mi működik jól és később konceptualizáljuk a maradékot.

A célcsoport bevonása azt is jelenti, hogy nyitottak vagyunk a változásokra. Előfordulhat, hogy a mi elképzeléseink egy adott témáról nem pont azok, amiket a résztvevők is érdekesnek találnak. Vagy esetleg a kidolgozott struktúra nem megfelelő annak a csoportnak, akivel együtt dolgozunk. Amikor folyamatorientáltan gondolkodunk, a programváltozás nem hátrány, hanem a valóságra adott reakció egy formája.

Bécsben a Stand 129 csapata a résztvevői videóképzés eszközével dolgozott, színházi és mozgásszínházi elemekkel együtt. A projekt első felében elsősorban a résztvevőkre koncentráltak, saját testükkel dolgoztak és sok kreatív tevékenységet csináltak. A projekt második felében felvetődött témákat és a városról folytatott beszélgetéseket szerették volna feldolgozni egy videó segítségével, amit a résztvevők maguk állítanak össze. A résztvevői videó azt jelenti, hogy a csoporttagok aktívan közreműködnek a forgatás teljes folyamatában, a konceptualizálástól és a témaválasztástól kezdve a forgatókönyv írásán és felvételen keresztül a vágásig. Ha nem professzionális csapat készíti a videót, szükség van a technikai háttér bemutatására, ami szintén egy bottom-up megközelítéssel történt. Ahelyett, hogy megtanították a technikai tudnivalókat, a facilitátorok arra biztatták a résztvevőket, hogy fedezzék fel a technikát, ahogy nekik tetszik és tanuljanak a hibákból. Ez türelmet és a kontroll elengedését igényli a facilitátor részéről, ami kulcsa a sikeres projektnek.

Hogy néz ki a folyamat? Brainstorminggal és ötleteléssel kezdődik, ezt követi a megbeszélés, fejlesztés, megvalósítás, véglegesítés és bemutatás. Valamennyi lépés egyenlő fontosságú és valamennyi lépést a résztvevőkkel közösen kell kivitelezni. A terepmunka előtt néha érdemes csinálni egy előzetes konceptuális tervet. Ebben az esetben fontos nyitottnak maradni és az ötleteket a résztvevőkkel együtt igazítani és formálni.

Amennyiben az ötlet a résztvevőktől származik, a végeredményt máshogy látják és sajátjuknak érzik azt az egész folyamattal együtt. Nagyon fontos, hogy mindig tartsuk szem előtt azt a kérdést, hogy mi az, ami igazán érdekli őket. A közös felfedezés, és az, hogy készen állunk az irányvonal megváltoztatására a folyamat során fontos előfeltétele egy olyan projektnek, ami inkább kérdéseket tesz fel, mint megvalósít kész témákat.

A kerülőút csak egy alternatív módja a cél elérésének, és sokszor így akadhatunk a legérdekesebb dolgokra és témákra.

Hasznos tipp: A célcsoport bevonása a projekt valamennyi fázisába nem mindig egyszerű és nincs arra garancia, hogy valamennyi szakaszban ugyanolyan jól működik.

Bécsben például a videó közös tervezésekor látszólag az összes korábbi ötlet, amit a csoport bedobott, nem valósult meg és a résztvevők alig vettek részt a tervezési folyamatban, noha az jól strukturált volt. A Stand 129 csapata rájött, hogy az absztrakt gondolkodás és tervezés sokuknak nehézséget okozott, valamint nyelvi akadályok szintén hátráltatták a témáról való beszélgetést. Mindez látszólag nyomást helyezett néhány résztvevőre. Ezt a feszültséget oldva megpróbáltunk lazítani a helyzeten és egyéb, általunk nem befolyásolható körülmények miatt (rossz idő a forgatási napon) egyébként is el kellett vetnünk a koncepciót. Végül azonban az eredmény megválaszolta valamennyi kérdést, amit felvetettünk, és ilyen vagy olyan módon a témák is feldolgozásra kerültek. Ez bebizonyította számunkra, hogy mennyire fontos a folyamat minden egyes lépése, és azt is, hogy nem szabad alábecsülni a legelső lépésben rejlő lehetőségeket, amit egy bizonyos csoporttal teszünk, hiszen ez alapján számítani fognak arra, mi történik később.

Cenzúra – és ítéletmentes munka – a lisszaboni példa

REDE, a lisszaboni partnerszervezetünk a DiverCity projekt keretében roma közösségekkel dolgozott Lisszabonban. Módszerük az volt, hogy ember – és nőjogi szervezetekkel együttműködve olyan egyéneket találjanak, akik egyrészt beleillenek a profilba, másrészt érdeklődőek a program iránt és szívesen részt vesznek abban.

A REDE már a projekt kezdetekor megvalósította az aktív bevonódás elvét, így a kiválasztási folyamat is nagyon érdekes volt, hiszen a szervezet egy része már korábban is dolgozott a résztvevő nők közül néhányval, így nyilvánvaló volt, hogy ők önkéntesen és hatékonyan fognak tudni hozzájárulni a projekthez. A projekt során a REDE a nem formális oktatás módszerét alkalmazta, aminek segítségével a fiatal nők szabadon kifejezhették magukat és nem kellett a cenzúráról vagy ítélezkéstől tartaniuk. Ahogy korábban említettük, ez a fajta módszer lehetőséget ad a résztvevőknek a trénerrel való interakcióra és a mind a tréner, mind a résztvevők egyenlő mértékben vonódnak be a témát érintő kommunikációba, valamint a megvitatott kérdésekre a válaszok a résztvevőktől, nem pedig a trénerektől érkeznek. Portugáliában a REDE a DiverCity projekt keretében roma közösségekkel dolgozott, és ami miatt leginkább sikeresnek ítéljük a projektet az az AMUCIP partnerszervezettel történő együttműködésnek köszönhető. Alzinda Carmelo volt az a kulturális mediátor, aki összegyűjtötte a résztvevőket, és az, hogy mediátorként részt vett az egész folyamatban, lehetővé tette a REDE számára a csapattal való munkát. Ő volt az egyik legfontosabb szereplő az interkulturális párbeszéd előmozdításában.

Hasznos tipp: hatalmas lehetőség, ha egy kulturális mediátor segítségünkre van a helyi közösség elérésében, aki képes hidat építeni a közösség és az intézmény között, és azáltal, hogy egyfajta kulturális tolmács mindkét fél számára, hatékonyan segíti a folyamatot (a mediátor szerepéről bővebb információ a szocio-kulturális mediációval foglalkozó fejezetben található).

Az együttműködésben egyrészt elengedhetetlen volt, hogy a fiatal nők rendkívül elkötelezettek legyenek a projekt iránt, másrészt az, hogy a REDE nyitott, rugalmas és megértő legyen a csoporttal, támogassák a folyamatot és figyelembe vegyék a csoport szükségleteit. Ennek elősegítésére számos csapatépítő foglalkozást szerveztünk, aminek célja a csapatszellem megerősítése volt, nem csupán a résztvevő nők között, hanem köztük és a REDE csapata között is. Az eredmény egy nagy család, lett ahol nagyon erős kötelék alakult ki a résztvevők és a trénerek között.

Miután a csapategység létrejött a harmadik lépés egy olyan stratégia kialakítása volt, ahol a nem formális módszeré volt a főszerep, melynek során a résztvevők megalkották saját maguk művészeti fogalmait, a családjukat is belevonva a folyamatba. A családok részt vettek a történetek megosztásában, ugyanakkor a workshopokon nem (soha nem működtek közre a tréningteremben tartott teljes csoportfoglalkozáson), de például három idősebb nő (a résztvevők családjából) mesélt történeteket a lakóhelyükről. A REDE csapata velük közvetlenül nem készített interjút a helyszínen, ez a rokonok feladata volt.

A résztvevők házi feladat az volt, hogy megismételjenek néhány gyakorlatot otthon is, és osszák meg az eredményeket. Ez a feladat rendkívül hasznos volt mind nekik, mind a REDÉnek, ugyanis együtt sokkal sikeresebb tartalmat és projektet hozhattak létre.

Az otthonra emlékeztető helyek feltérképezése Budapesten – városi terek és emlékek közötti kapcsolatok keresése

A DiverCity projekt partnerei sokféle célcsoporttal és sokféle módszerrel dolgoztak, miközben a különböző városokban bejárható útvonalakat megtervezték. Mielőtt elkezdtek a workshopokat, a partnerek különféle oktatási módszereket osztottak meg egymás között, hogy inspirálják egymást és felhasználják azokat a további gyakorlatban. Bármiről is legyen szó – a kreatív írástól a festésig, a drámától a múzeumpedagógiáig – a cél mindig az volt, hogy ösztönözzék a csoporttagokat az együttműködésre, és támogassák mindenki bevonódását.

Az itt megosztott módszerek mindegyikében közös, hogy a hangsúly nem a végeredmény művészi értékén, hanem magán a folyamaton van. Legyen akár vicces vagy komoly..., a legfontosabb az, hogy a résztvevők megtapasztalják az alkotás örömét, személyes értelmezéseiket, érzéseiket, élményeiket és megfigyelésüket olyasvalamiben fejezzék ki, ami túlmegy a pusztán verbális prezentáción, illetve a felfedezés és a megértés ne a

gondolkodásból hanem az alkotásból induljon ki. Egy rajzot vagy festményt, egy előadást vagy egy élő szobrot több szintén és sokféle módon értelmezhetünk.

Hisszük, hogy azok a művészeti vagy kreatív módszerek, ahol a tevékenység szerepjátáson, festésen, táncon vagy zenén (ritmus vagy éneklés) alapul, több szempontból is nagyon hasznosak. Az egyik legfontosabb és legnyilvánvalóbb haszna, az az a rugalmasság és szabadság, ami abból adódik, hogy nem szükséges használni verbális kommunikációt vagy bármilyen verbális kifejezési eszközt. Egy olyan csoportban, ahol hatalmas különbségek lehetnek a verbális képességekben számos okból kifolyólag (nem anyanyelvi háttér, eltérő iskolázottsági szint, stb.) nagyon fontos, hogy a résztvevők másokkal egyenlően tudják kifejezni magukat. Ezek a kifejezési formák emellett a beszédétől eltérő agyi területeket vesznek igénybe, ezáltal segítenek a résztvevők kreativitásának és belső erőforrásainak kiaknázásában.

Ez egy másik nagyon fontos aspektushoz vezet, amit Augusto Boal (híres brazil rendező, aki az Elnyomottak Színházának módszerét megalkotta) demechanizációnak nevez, ami a kreativitás, spontaneitás, játékoság felfedezését takarja, miközben az ember kilép a komfortzónájából. Boal azt mondja, hogy mindenki képes aktív és reaktív szerepeket felvenni a színpadon (és az ő elméletében a való életben és képesek vagyunk szerepet cserélni, ami változást hozhat a szélesebb társadalomba is). Az akadályokat azok az általános minták és keretek jelentik, amiket használunk, a megszokott mechanizmusok beszűkítik a cselekedeteinket. A megoldás az, hogy testünk és elménk ezen mechanizmusait levetkőzzük, és eddig ismeretlen utakon induljunk el, ami végül változáshoz vezethet.

Hasznos tipp: Próbáljuk kombinálni az egyes gyakorlatokat, hogy valamennyi résztvevő megtalálja a számára legkönnyebb kifejezési módot. Említettük, hogy a nem-verbális kifejezés áthidalhatja a nyelvi akadályokat, ugyanakkor egyesek komfortosabbak a szóbeli kommunikációval.

Budapesten az Artemisszió Alapítvány által vezetett csoportok egyike vegyesen migránsokból és a Budapesten élő magyarokból állt. Az útvonalak megtervezése során a cél az volt, hogy személyes emlékeket hívjunk elő és a résztvevők ismereteket szerezzenek arról a városi térről, amelyben dolgoztunk. Nem volt mindig szükséges, hogy a résztvevőknek előzetes tudása legyen az adott kerületről (ugyanakkor bizonyos helyzetekben nagyon értékes volt); a cél az volt, hogy a megfigyelés, felfedezés segítségével és a helyszínen minél több idő eltöltésével kialakítsuk a kötődés érzését.

Az Artemisszió csapata egy biztonságos, ugyanakkor nyitott közeget szeretett volna teremteni, ahol a résztvevők nézőpontot válthattak és úgy nézhetek az adott környékre, ahogy az még sosem láttak. Ennek segítségével egy sor személyes tapasztalatra tehetek szert, amikre aztán reflektálhattak is, és így, az általunk alkalmazott eszközöket felhasználva egy sokkal személyesebb és szubjektívabb tematikus sétát tervezhettek. Miután megkértük a csoportot, hogy gyűjtsenek anyagot megfigyeléssel vagy kutassanak olyan személyes emlékek után, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak az adott helyhez, megkértük őket,

hogy mindezeket formálják egy csoportos vagy egyéni produktummá, különböző módszereket - mint pl. képszínház, előadás, mesélés - alkalmazva. A végeredmény egy vibráló kiállítás lett: láthattunk képeket, melyeket a résztvevők azokról a helyekről készítettek, ahol otthon érezték magukat és egy csoportfoglalkozás keretében valamennyien megosztották, mit fejeznek ki a fotóik; voltak általuk rajzolt vagy tervezett eszközöket felhasználó kis előadások, melyek a helyszínekkel kapcsolatos gondolataikat tükrözték; valamint élő szobrok is. Ezeken a folyamatokon keresztül közelebb kerülhettek a bennük rejlő művészhez, aki érzéseket, emlékeket fejezi ki és hangot ad a társadalomról alkotott megfigyelésének.

Oktatás a 21. században – fiatalok bevonása a technológia segítségével Helsinkiben

A művészeti oktatás folyamata régóta a Helsinki Art Múzeum érdeklődésének középpontjában áll. Az utóbbi időben, és különösen a DiverCity projekt keretében, a közönséggel való kommunikáció új formáit próbálták ki. Az egyik fontos felismerés az volt, hogy a múzeumnak a fiatal felnőtteken keresztül új célcsoportot kell megszólítania. Ez a feladat a DiverCity projekt során realizálódott.

A HAM 15 fiatalt bízott meg azzal a feladattal – biztosítva a szükséges eszközöket – hogy olyan közönséget szólítsanak meg, akiket a múzeum eddig még nem ért el. A csapat nem határozta meg, milyen módon kommunikáljanak a fiatalok a célközönséggel, inkább azt tanulmányozták, hogyan szólítják meg a fiatalok az utca emberét a köztéri művészeti emlékek gyűjtése közben.

Hasznos tipp: Egy művészeti oktató számára nagyon jó tapasztalat, hogy hallhatja, hogyan mutatják be a köztéri művészetet a laikusok, így jobban megértheti, hogyan is érdemes magyarázni azt.

A HAM azt is tanulmányozta, hogyan lehet hatékonyan kommunikálni a közönséggel WhatsApp-on, Facebook-on keresztül. A projektet úgy hozták létre, hogy a fiatalok mindennapi életének része legyen, ne pedig egy szigorú múzeumi workshopra emlékeztessen. A szabadabb módszertan és az, hogy a fiatalok hétköznapijainak részesévé váltak, nagyon sok információt nyújtott a múzeumi dolgozóknak arról, milyen kommunikációs formákat preferálnak az emberek manapság. A múzeumpedagógia hajlamos saját hagyományaiba bezárkózni. A csapat meghatározott egy adott időkeretet a workshopra és egy adott struktúrát a vezetett túrákra. Mi történik más esetben? Személyesen nagyon nagy élmény volt párbeszédet kezdeményezni, a WhatsApp csoport részének lenni fiatalokkal együtt és mindenkinek lehetőséget biztosítani, hogy megírja saját történeteit a múzeum weboldalára. Ez nem azt jelenti, hogy a múzeumpedagógus ne használná ismereteit, inkább arra utal, hogy az információt rengetegféleképpen át lehet adni.

Nehéz az egész folyamatot egyetlen módszerként leírni. Főként a következő elemek kombinációját tartalmazza: felkeresni azokat a helyeket a városban, ahova ez emberek járnak, azokat a csatornákat, ahol a fiatalok kommunikálnak és ezeken keresztül bebizonyítani az embereknek, hogy az általuk megosztott történetek relevánsak. Nagyon sok időt töltöttünk azzal, hogy meggyőzzük a történeteket gyűjtő fiatalokat, hogy történeteik fontosak, így ők is hasonlóan képesek majd erre az emberekkel, akikkel az utcán találkoznak. A folyamat során a csapat egy hosszú, elbeszélésekből álló konstrukciót hozott létre azért, hogy megpróbáljanak olyan történeteket kreálni, melyek nem csupán közlések, hanem érdekes elbeszélések is egyben. Valamennyi történet érdekes, ha jól adják elő, és ahhoz, hogy jól elő lehessen adni egy történetet az kell, hogy azt fontosnak is tartsuk. Mikor a csapatnak sikerült meggyőznie a fiatalokat, hogy hétköznapi elbeszéléseik érdekesek a múzeumnak, ők ugyanígy képesek voltak erre az utcán megszólított városlakókkal.

Hogyan tegyük a városokat nők számára is élhetővé?

A Madridi Comptense Egyetem (UCM) csapata nők különböző csoportjaival dolgozott (migránsokkal, mentális problémákkal küzdő nőkkel) a gender megközelítésre fókuszálva. Ennek a szemléletnek tükröződnie kellene a várostervezésben is.

A városok tervezésekor elsősorban termelési és gazdasági hatékonysági szempontokat vesznek figyelembe. A kapitalizmus kiterjesztette a város határait, hogy a legtöbbet hozza ki belőle, sokszor azonban figyelmen kívül hagyva az ott élők jóllétét. Ugyanakkor, amikor a társadalom különböző csoportokról, életszínvonalról és sokszínűségről gondolkozik, a nőket gyakran nem különálló csoportként vagy akár láthatatlanként is kezelhetik. Ahogy arra Woodsworth is rámutat (Woodsworth, 2005), amikor a várostervezők a terveik hatását mérlegelik, kikérik az idősek, fiatalok, mozgáskorlátozottak vagy multikulturális közösségek véleményét, de nem validálják az adatokat külön nők csoportjára vonatkoztatva is. Számos hely, amelyet a nők használnak, láthatatlan. Ha csinálnánk például egy térképet, ami megmutatná hogyan töltik a nők mindennapjaikat fizetés nélküli munkát végezve, akkor vajon máshogyan strukturálnánk a városi tereket (utakat, óvodákat, iskolákat, bevásárló központokat)? – teszi fel a kérdést Woodsworth. Ha feltérképeznénk, hogy osztják meg az idejüket a nők a fizetett és fizetés nélküli munkát végezve, akkor másként nézne ki a város? Terveznénk óvodákkal ellátott épületeket, hogy a szülők otthonról vagy a munkahelyről rá tudjanak nézni a gyermekeikre, hogy azok biztonságban vannak-e és jól érzik-e magukat? (Woodsworth, 2005). Jacqueline Tivers (1985) például dél-londoni kisgyermekes anyák mindennapjait követte nyomon, társadalmi-térbeli kényszerrel kapcsolatos tapasztalatokra fókuszálva. Leírta, hogy a kisebb gyerekekről való gondoskodást – ami elsősorban a nők feladatkörébe esik – gyakran nagyon körülhatárolt mindennapi terekkel azonosították, melyeket egy sor társadalmi és fizikai kényszer határol be. Tivers (1985) szintén leírta, hogy milyen károsan befolyásolja a választási lehetőségek hiánya a nők életminőségét, különösen a szegényebb háztartásokban élőkét és azokat, akik nem rendelkeznek autóval. Tanulmánya

rendkívül erőteljesen fedi fel a nők városi élethez kapcsolódó visszatérő szubjektív élményeit, beleértve a korlátok okozta frusztrációt, melyek megkeserítik néhány nő életét, vagy a kimerültséget, ami abból fakad, hogy nap mint nap meg kell küzdeniük a városi környezettel, melynek tervezése során nem vették figyelembe a csecsemőkkel, babakocsival vagy totyogókkal közlekedőket (Bondy, L.,2005). Amíg a férfiak és nők munkalehetőségei egyre hasonlóak lesznek, még mindig a nők azok inkább, akik próbálnak érvényesülni úgy, hogy gyakran extra műszakokat vállalnak, miközben folytatják a társadalmi reprodukció által tőlük elvárt tengernyi tevékenység összehangolását (Jarvis 2002, 340).

Már rengeteg indikátort ismerünk, amin keresztül látjuk, hogy egy közösség hogyan tudja fejleszteni tagjait és kiaknázni kreatív potenciálját. Szintén találunk olyan megfigyelhető indikátorokat, melyekkel mérni tudjuk, hogy egy kreatív tevékenység jobba teszi-e ez a emberek életét középtávon, vagy legalább segít-e valamennyire tehermentesíteni a mindennapokat.

Ugyanakkor nem ismerjük azokat az indikátorokat, amelyek azt mérik például, hogy

- Mi csökkentheti serdülőkorú lányokban és nőkben általában a félelmet, mikor éjjel egyedül sétálnak keresztül a városon vagy lakóhelyükön
- Ha a területben egy bizonyos típusú bűncselekmény fordul elő gyakrabban, milyen módon lehet edukációval csökkenteni azt
- Vajon az állampolgári viselkedés megváltoztatását célzó intézkedések csökkentették-e a nők elleni erőszakot
- A férfiasság erőszakkal azonosított fogalma változott-e
- Vajon a férfi identitás más aspektusai is előtérbe kerültek, mint például másokról való gondolkodás
- Az önbecsülés érzése, kockázatvállalási hajlandóság nőtt-e lányok esetében
- Vajon a nők és férfiak állampolgári kezdeményezéseit egyenlő mértékben veszik-e figyelembe
- Vajon a koedukáció hatással van-e a szomszédi viszonyok javítására, a közterületek használatára, sportolásra alkalmas terek újraelosztására, szabadidőre és játékokra.
- Vajon a közösségi intézkedések magukban foglalnak-e munkamegosztást, reprodukciót és gondoskodást.

Ha a gender perspektívát is figyelembe vesszük, akkor szélesebb látóteret tudunk biztosítani nem csupán a nőknek, hanem az egész közösségnek, ugyanis a nők szocializálójá a történelem során mindig a másokkal, nem pedig magukkal való törődést jelentette. Ha gondoskodunk a gondviselőről, akkor azáltal a jólét szintjét is emeljük. Ha mindannyian gondoskodunk egymásról, akkor azzal az egész társadalom jóllétét fejlesztjük.

Az Egészségfejlesztési Ügynökség kategóriáit figyelembe véve, és azt kiegészítve az egyenlőség eszményével, a következő indikátorokat javasoljuk, melyek hasznosak lehetnek a nők jóllétének felméréséhez a városokban:

Egészség és jóllét:

- A sebezhető, alacsony jövedelmű és/vagy nyugdíjas korú nők támogatása
- Idősebb nők és egyedülállóként gyermeket nevelő nők életminősége

Társadalmi kohézió

- A lakóhely biztonságának előtérbe helyezése, különösen serdülőkorú lányok és nők számára
- A nők elleni erőszakot elkövetők rehabilitációja
- Generációk közötti kapcsolat – gondoskodás az idős, egyedülálló nőkről
- Szorosabb kapcsolat ápolás más kultúrákkal, különösen azokkal, ahol jelent van a kontroll a nők teste és oktatása fellett

Közösségi empowerment/Önmeghatározás

- Képességek és a nők által létrehozott családszervezetek támogatása
- Képességfejlesztés nők részére a mindennapi sikeres konfliktusmegoldáshoz
- Kontroll a saját életük és testük felett
- Visszajelzés: Köztisztviselők és lakók közötti kapcsolat fejlesztése
- Helyi demokrácia
- A környékbeli nők bevonása a döntéshozásba
- A nőjogok erőteljesebb jelenlétének érzése
- Nők bevonása a lakóhely jövőjére vonatkozó beszélgetésekbe

Helyi arculat/Identitás

- A helyi identitás és kötődés érzésének kialakítása. Érezni azt, hogy nőnek lenni büszkeség a lakóhelyen
- A társadalom peremére szorult nőkről (hajléktalan nők, prostituáltak, mentális betegséggel küzdők) alkotott kép javítása
- A nyilvánosság és a helyi kormányzati szervek nőkről alkotott képének megváltoztatása
- A nők lakóhelyükkel kapcsolatos pozitív érzéseinek növelése
- Helyi projektek támogatása iránt érdeklődő nők

Szemléletváltás

cserélnek

- A közösség női tagjai kreatívabbak és magabiztosabbnak érzik magukat
- Nők/szakértő nők új dolgokat próbálnak ki/ötleteket
- A művészet hatással van a szakmai gyakorlatra
- A szakemberek érzékenyebbé válnak a közösség, különösen a nők érdekeire és nézeteire

Életszínvonal fejlődése

- Eredményesebb párbeszéd az egészségügyi és társadalmi szolgáltatást nyújtó szervezetekkel. A kirekesztés által fenyegetett nők megfelelő ellátása, gyámügy kiiktatása
- Nők fájdalomcsillapítása
- Az időhiány érzetének csökkentése
- A nők egyéni boldogságának növelése (barátság, stb.)
- Életvitel megváltoztatása (Dupla napok, gyerekfelügyelet megosztása)
- Stressz csökkentése nőknél
- Nők minőségi foglalkoztatottságának növelése
- Nők magabiztosságának fejlesztése

Helyi elköteleződés

- A tervezés fázisába bevonódó nők száma
- Játsszóterek, új közterületek használata
- A bűnözés vagy a bűnözéstől való félelem csökkentése, különösen nők esetében

Személyes fejlődés

- Magabiztosabb nők
- Nők részvétele a közösségi tevékenységben
- Új készségek keresés nők számára
- Nők személyes fejlődése tréningeken keresztül
- Nők foglalkoztatottsága

Köztéri művészeti alkotások

- Több nő által vezetett foglalkozás és művészeti workshop
- Az ott élőkön kívül több női résztvevő bevonása

Végül, ahogy azt Woodworths javasolja, érdemes lenne bevonni a nőket a költségvetés megtervezésébe és kikérni a véleményüket arról, hogyan költse el a város a pénzalapot úgy, hogy az a nők és a közösség érdekeit is figyelembe vegye. Ezáltal lehetőség van egy olyan várostervezői folyamat kialakítására, ami a nőknek és a családoknak egyaránt megfelelő. A városi tereket valamennyi embernek közösen kell megterveznie, legyen az ott élő, ott dolgozó (fizetett vagy nem fizetett munkát végző), ott játszó, fedéllel a feje felett vagy fedél nélkül ott alvó, arra sétáló, közlekedő, kerekesszékekben, biciklivel vagy autóval arra járó lakos.

A madridi példa

A madridi projektben az UCM csapata két különböző perspektívát képzelt el a városban:

- Fontos lenne, hogy a nők sikereit és vívmányait Madrid szerte láthatóvá tegyük, így példaként szolgálhatnak a fiatalabb generációnak és azáltal, hogy elismerjük a nők értékét, egy jobb társadalmat hozunk létre
- A kiszolgáltatott csoportok – mint például migráns nők, hajléktalan vagy mentális problémákkal küzdő nők - bevonása és harc a megbélyegzés ellen. Ezek a csoportok a térre fenyegetésként tekinthetnek, ami nem tartozik hozzájuk és nem érzik magukat kényelmesen benne.

Az UCM csapata a nők csoportjával együttműködve azokon az érzelmeken és érzéseken dolgozott, amiket egy helyhez való kötődés vált ki – érintették például milyen érzés otthon lenni, milyen az, amikor biztonságban érezzük magunkat vagy boldogok vagyunk egy

bizonyos helyhez kapcsolódóan. Az alapötlet az volt, hogy rehabilitálják a város tereit és mindenekelőtt éreztessék ezekkel a kirekesztéssel fenyegetett nőkkel, hogy joguk van másként gondolkodni a városról, valamint feltárják azokat a helyeket, ahol ezek a nők nem érzik magukat jól.

A fenti gondolatokat felhasználva az UCM projektjében részt vevő szervezetek elkészítették az értelmekek és érzések egy közös térképét, aminek a „Madrid, a nők városa” címet adták, utalva ezzel arra folyamatos munkára, amihez minden nő hozzá tud járulni a maga városról alkotott képével.

Szociokulturális mediáció mint a kultúrák közötti párbeszéd előmozdításának eszköze

A szociokulturális mediáció eszköze közösségek közötti kapcsolatteremtés eszköze. Portugáliában már a '90-es évek óta használják, de csak az utóbbi időben kezdték igazán értékelni. A mediáció gyakorlatát - ami eredetileg a tárgyalás témaköréhez kapcsolódik - jelenleg számos országban a társadalmi fejlesztés alapvető eszközének tartják. Kulcsszerepet játszik az interkulturális kommunikációban, különösen olyan területeken, amelyeket erőteljes szociokulturális sokféleség jellemez. Valójában a mediáció a tárgyalási folyamat egyik fajtája, ami egy harmadik fél - a mediátor - bevonását jelenti, akinek semlegesnek kell lennie és segíteni kell a feleket a megoldások megtalálásában, a konfliktust mintegy pozitívan értékelve.

Ebben az értelemben a társadalmi mediáció egy olyan módszerként értelmezhető, ami segít egy vagy több fél közötti konfliktus megoldásában. Legyen az rejtett vagy nyílt konfliktus, a szociokulturális mediáció szükséges a megjegyezéshez.

A DiverCity projektben a REDE az AMUCIP nevű egyesülettel dolgozott, ami egy szociális mediációban jártas nőket tömörítő egyesület. Alzinda volt az a mediátor, aki a csapattal a projekt során dolgozott és az ő segítségével tudtunk meghívni fiatal roma nőket résztvevőként. A mediáció folyamata már a projekt előtt elkezdődött, Alzindának ugyanis meg kellett látogatnia a fiatalok családját, hogy engedélyt kérjen a fiatalok részvételére. Mivel részvételük egy hajszálon múltott (ez volt az egyik probléma, amivel a REDE szembesült a projekt során), kompromisszumokat kellett kötni, tárgyalnunk, mediálnunk kellett. A fiatal roma nők csak olyan feltételek mellett vehettek részt a programban, ha nem lesznek egy szobában egy nem-roma férfival, ha minden alkalommal elkíséri őket egy idősebb roma nő (ebben az esetben Alzinda), illetve ha minden egyes alkalommal biztosítják számukra Alzindával együtt az utazást. Kezdetben, ha például túlléptük a workshopra kijelölt időt, mérges telefonhívásokat kaptunk a rokonoktól. A workshopok elején nehéz volt bevonni a fiatalokat, április közepére viszont nem csupán a saját családjuk fogadta el azt, hogy ők most a projekt részesei, hanem ők maguk is több időt szenteltek a programnak saját önszántukból.

Ez egy nagyon jelentős eszköz volt arra, hogy éreztessük velük saját cselekvőképességüket, ugyanis azáltal, hogy a folyamattal időben végeztünk, maradt idő új viselkedési elemek elsajátítására, mint például nagyobb szabadság.

Figyelembe véve a fentieket, levonhatjuk azt a következtetést, hogy a mediáció egy nagyon széles körben működő eszköz és számos területre kiterjeszhető, többek között társadalmi, kulturális, környezeti, civil, kereskedelmi, biztosítással kapcsolatos, közösséget érintő, sporttal kapcsolatos, családot, munkát, bűnözést, politikát érintő problémák esetében.

Ugyanakkor, ahogy láttuk, a gyakorlati jellemzőiből fakadóan a mediáció éppúgy nagyobb társadalmi felelősségvállalással jár, ahogy a hatalom nagyobb egyéni felelősséggel, ami alapvetően fontos a teljes állampolgársághoz.

A mediáció fenti jellemzője különösen hasznos intervenciós stratégiák tervezésekor olyan közösségekben, akik több körülményből kifolyólag (társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai, stb.) nem jutnak bizonyos javakhoz és alapvetően szükséges szolgáltatásokhoz, mint oktatás és egészségügyi ellátás. A módszer segítségével segíthetjük az integrációt és társadalmi kohéziót.

Partnerek adatai:

Koordináló szervezet:

Universidade Comptense de Madrid (Spanyolország)

Partnerek:

Aremisszió Alapítvány (Magyarország)

Elan Interculturel (Franciaország)

Helsinki Art Museum (Finnország)

Néprajzi Múzeum (Magyarország)

Rede de Jovens para a Igualdade (Portugália)

